Odnos otvorenosti prema iskustvu, kulturne inteligencije i glazbenih preferencija

Buretić, Ines

Master's thesis / Diplomski rad

2021

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Humanities and Social Sciences / Sveučilište u Zagrebu, Filozofski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:131:134258

Rights / Prava: In copyright / Zaštićeno autorskim pravom.

Download date / Datum preuzimanja: **2024-03-29**

Filozofski fakultet
Sveučilišta u Zagrebu

Repository / Repozitorij:

ODRAZ - open repository of the University of Zagreb
Faculty of Humanities and Social Sciences

zir.nsk.hr

dabar
DIGITALNI AKADEMSKI ARHIVI I REPOZITORIJI

Sveučilište u Zagrebu

Filozofski fakultet

Odsjek za psihologiju

ODNOS OTVORENOSTI PREMA ISKUSTVU, KULTURNE INTELIGENCIJE I GLAZBENIH PREFERENCIJA

Diplomski rad

Ines Buretić

Mentorica: *Dr. sc.* Ana Butković

Zagreb, 2021.

IZJAVA

Pod punom moralnom odgovornošću izjavljujem da sam ovaj rad izradila samostalno te da u njemu nema kopiranih, prepisanih ili preuzetih dijelova teksta tuđih radova koji nisu propisno označeni kao citati s navedenim izvorom iz kojeg su preneseni.

U Zagrebu, 20.09.2021.

Ines Buretić

SADRŽAJ

UVOD 1

Glazbene preferencije 1

Otvorenost prema iskustvu 3

Kulturna inteligencija – CQ 5

CILJ, PROBLEMI I HIPOTEZE ISTRAŽIVANJA 8

Cilj istraživanja 8

Problem i hipoteza 8

METODA 9

Sudionici 9

Mjerni instrumenti 9

Postupak 12

REZULTATI 13

Preliminarne analize 13

Korelacije i regresijske analize podataka 15

RASPRAVA 19

Ograničenja 23

ZAKLJUČAK 24

LITERATURA 25

Odnos otvorenosti prema iskustvu, kulturne inteligencije i glazbenih preferencija

Relationship between openness to experience, cultural intelligence and music preferences

Ines Buretić

Sažetak: Glazbene preferencije definirane su kao sviđanje jednog glazbenog djela u usporedbi s drugim u određenom trenutku. Posljednjih desetak godina istraživanja glazbenih preferencija intenzivirala su se i na našem području. Cilj ovog istraživanja bio je provjeriti odnos između socio-demografskih varijabli, faceta otvorenosti prema iskustvu, aspekata kulturne inteligencije i preferencija različitih glazbenih stilova na studentskom uzorku. U istraživanju je sudjelovalo 492 studenata različitih fakulteta, a podaci su prikupljeni online upitnikom. Provedene su pojedinačne regresijske analize kako bi se provjerio odnos socio-demografskih varijabli, otvorenosti prema iskustvu i kulturne inteligencije s glazbenim preferencijama, a postavljena hipoteza djelomično je potvrđena. Socio-demografske varijable, facete otvorenosti prema iskustvu i aspekti kulturne inteligencije značajno doprinose objašnjenju preferencija svih četiriju glazbenih stilova. Faceta umjetnički interesi ima značajan samostalan doprinos u objašnjenju preferencija za intenzivni, kompleksni i konvencionalni glazbeni stil. Osim toga, intenzivni glazbeni stil značajno objašnjavaju liberalizam, kompleksni rod (negativno) i razina glazbenog obrazovanja, a konvencionalni liberalizam (negativno). U objašnjenju preferencija ritmično-plesnog glazbenog stila, značajan samostalan doprinos ima jedino motivacijski aspekt kulturne inteligencije. U budućim istraživanjima moglo bi se ispitati kakav je uzajaman odnos kulturne inteligencije i glazbenih preferencija ako se koriste različite kategorizacije glazbenih stilova ili ispitivanje glazbenih preferencija preslušavanjem glazbenih zapisa.

Ključne riječi: glazbene preferencije, otvorenost prema iskustvu, kulturna inteligencija

Abstract: Musical preferences are defined as liking one piece of music compared to another at a particular time. In the past decade, research into musical preferences has intensified in our area as well. The aim of this study was to examine the relationship between socio-demographic variables, the facets of openness to experience, aspects of cultural intelligence, and musical preferences in a student sample. 492 students from different faculties participated in the research, and the data were collected through an online questionnaire. Individual regression analyzes were performed to examine the relationship between socio-demographic variables, openness to experience and cultural intelligence with musical preferences, and the hypothesis was partially confirmed. Socio-demographic variables, facets of openness to experience, and aspects of cultural intelligence contribute significantly to explaining the preferences of all four musical styles. The facet artistic interests has a significant independent contribution in explaining preferences for an intense, complex, and conventional style. The intense style is significantly explained by liberalism, the complex by gender (negative) and the level of music education, and conventional by liberalism (negative). For explaining the preferences of rhythmic-dance music style, only the motivational aspect of cultural intelligence has a significant independent contribution. Future research could examine the relationship between cultural intelligence and musical preferences if different

categorizations of musical styles are used, or examining musical preferences by listening to musical recordings.

Keywords: music preferences, openness to experience, cultural intelligence

UVOD

Glazbene preferencije

Glazba je svakodnevno oko nas, svjesno ili nesvjesno. Ona nas prati u javnom prijevozu, prilikom obavljanja kućanskih poslova, dok učimo, na zabavi s prijateljima ili na nekom javnom događaju (Sloboda i sur., 2009). Većina ljudi vjerojatno bi izjavila da barem jedan sat dnevno provede slušajući glazbu, dok bi neki tvrdili da je slušaju otkad se probude dok ne odu na spavanje. Ponekad je biramo sami, primjerice dok radimo vježbe relaksacije kod kuće, a ponekad je ona jednostavno prisutna i ne možemo je promijeniti, dok smo, na primjer, u kupovini u trgovačkom centru. Velik broj istraživanja počeo se baviti upravo ovim aspektom „kada je sami biramo" te koju vrstu glazbe bismo radije slušali nego neku drugu, stoga ovdje govorimo o glazbenim preferencijama. Ovaj konstrukt definiran je specifično kao sviđanje jednog glazbenog djela u usporedbi s drugim u određenom trenutku (Lamont i Greasley, 2009).

Bez obzira na to što glazba kao umjetnost postoji već nekoliko tisuća godina, znanstvena istraživanja glazbe, glazbenih preferencija te njenih utjecaja na ljudsko ponašanje i doživljavanje intenzivirala su se tek prije nekoliko desetaka godina. Čak je i Cattell, jedan od najpoznatijih psihologa iz područja ličnosti, sredinom prošlog stoljeća rekao da je zaista začuđujuće kako glazba ima toliko snažan općenit utjecaj na čovjeka, a ipak se u psihologiji vrlo malo istraživala njena korist i upotreba (Cattell i Saunders, 1954; prema Rentfrow i Gosling, 2003).

Postoje različite metode kojima su istraživači do sada ispitivali glazbene preferencije pojedinaca. Najčešće je to metoda samoizvještaja, pri čemu se sudionicima u istraživanju daje ljestvica s popisom nekoliko različitih glazbenih žanrova, stilova i/ili izvođača skladbi, a zadatak sudionika je da na ljestvici (najčešće) Likertovog tipa procijene koliko im se pojedini žanr, stil ili izvođač sviđa od 1 („ Uopće mi se ne sviđa") do 5 ili 7 („U potpunosti mi se sviđa/Jako mi se sviđa"). Među mjerama koje su dosad korištene u ispitivanju glazbenih preferencija, najpoznatija i najkorištenija je zasigurno Kratki test glazbenih preferencija (STOMP; eng. *Short Test of Music Preferences*) Rentfrowa i Goslinga (2003). Postoji i revidirana verzija ove skale – STOMPR – kojoj je pored originalnih 14 dodano 9 novih glazbenih žanrova

(Zweigenhaft, 2008). Međutim, postoje i istraživanja u kojima se glazbene preferencije ispituju preslušavanjem skladbi ili isječaka pjesama te se naknadno daje procjena sviđanja pojedine skladbe. Među prvim istraživanjima ovakve metodologije bilo je ono Cattella i Andersona (1953, prema Rentfrow i Gosling, 2003) u kojem su koristili IPAT test glazbenih preferencija. To je zamišljeno kao inventar ličnosti koji sadrži 120 isječaka klasične i jazz glazbe, a zadatak sudionika bio je procijeniti koliko im se pojedini isječak sviđa. Faktorskom analizom utvrdili su postojanje 12 faktora glazbenih preferencija te su svakog od njih opisali kao nesvjesni odraz pojedinih karakteristika ličnosti pojedinca.

Peter J. Rentfrow i Samuel D. Gosling (2003) su početkom ovog stoljeća postavili istraživačko pitanje zašto ljudi uopće slušaju glazbu i pokušali teoretski objasniti glazbene preferencije. Vjerojatno najpoznatija kategorizacija glazbenih stilova dobivena je upravo u tom istraživanju te su glazbeni žanrovi podijeljeni na četiri velike dimenzije: refleksivna i kompleksna glazba (jazz, blues, folk i klasična glazba), intenzivna i buntovnička glazba (rock, alternativna glazba i heavy metal), konvencionalna i živahna glazba (country, pop, religiozna i filmska glazba) te energična i ritmična glazba (rap/hip-hop, soul/funk i elektronska/dance glazba). Ipak, istraživanja glazbenih preferencija pokazuju različite rezultate u kategorizaciji žanrova prilikom korištenja nešto drugačije metodologije. Jedno takvo istraživanje proveli su George i suradnici (2007) koji su na temelju procjena 30 glazbenih žanrova utvrdili postojanje osam faktora glazbenih preferencija. Također, Rentfrow i suradnici (2011) utvrdili su petofaktorsku strukturu glazbenih preferencija, tzv. *MUSIC model glazbenih preferencija*, na temelju procjena sviđanja glazbenih isječaka različitih žanrova. Postoje razlike i u tome koji faktor sadrži koje glazbene žanrove. S jedne strane rock, heavy metal i aletrnativna glazba najčešće se grupiraju u isti faktor, dok, na primjer, blues, jazz i klasična glazba ponekad pripadaju istom faktoru, a ponekad različitom (Dunn i sur., 2011). Zaključujemo da je potrebno provesti još velik broj istraživanja obraćajući pozornost na različitosti u metodologiji kako bi se utvrdilo što je sve u podlozi grupiranja žanrova u pojedine faktore glazbenih stilova s obzirom da neko jedinstveno rješenje kategorizacije u ovom slučaju nije vjerojatno.

Na našem području već nekoliko godina postoji velik interes za istraživanje glazbenih preferencija. I u tim istraživanjima korištena je različita metodologija pa su

sukladno tome dobivene različite kategorizacije faktora glazbenih preferencija. Popović (2006) je u svojem istraživanju koristila STOMP reproduciranjem kratkih glazbenih isječaka te je dobivena trofaktorska struktura, a u usporedbi s četirima faktorima Rentfrowa i Goslinga (2003) utvrđene su prilične razlike u tome koji se žanr nalazi u pojedinom faktoru. Četverofaktorsku strukturu utvrdile su i Reić Ercegovac i Dobrota (2011) u svojem istraživanju, ali se raspodjele žanrova po glazbenim stilovima također razlikuju od onih Rentfrowa i Goslinga (2003) i Popović (2006). Jedno od istraživanja provedeno je tijekom XX. Ljetne psihologijske škole u Motovunu (Butković i sur., 2010) te se prilikom analize rezultata utvrdilo postojanje triju međunarodnih (refleksivni, ritmični i intenzivni stil) i triju regionalnih (konvencionalni, intenzivni i alternativni stil) faktora glazbenih preferencija. Takvu kategorizaciju glazbenih stilova utvrdile su i Lončar (2013) te Štoković (2013), a u sva tri istraživanja dobivena je gotovo identična raspodjela žanrova u glazbene stilove. Žauhar i Levak (2020) u svojem istraživanju replicirale su petofaktorsku strukturu glazbenih stilova po MUSIC modelu glazbenih preferencija. Iako postoji još istraživanja koja se razlikuju u rezultatima s navedenima, na našem području još uvijek nedostaju istraživanja na kojima bismo mogli temeljiti kategorizaciju glazbenih žanrova te podjelu po glazbenim preferencijama ljudi.

Otvorenost prema iskustvu

Kada govorimo općenito o osobinama ličnosti pojedinca, možemo ih definirati kao skup osobina i mehanizama unutar svake osobe koji imaju značajan utjecaj na pojedinca i njegov odnos s okolinom (Larsen i Buss, 2008). Pervin i suradnici (2008) definiraju osobinu ličnosti kao trajnu značajku pojedinca koja objašnjava konzistentne obrasce djelovanja čovjeka. Među brojnim pristupima u objašnjenju ličnosti postoji i osobinski pristup kojim se pokušala objasniti cjelokupna ličnost pojedinca (Juzbašić i Vukasović Hlupić, 2015), a kao jedan od poznatijih modela, i među češće korištenima, ističe se petofaktorski model ličnosti (Costa i McCrae, 1987). Unutar ovog modela ličnost je hijerarhijski organizirana: na samom vrhu hijerarhije nalaze se široki faktori, a ispod svakog faktora su specifične osobine koje su nazvane facetama. Široki faktori ličnosti su neuroticizam, ekstraverzija, ugodnost, savjesnost i otvorenost prema iskustvu

(Pervin i sur., 2008). Zadnji navedeni faktor, otvorenost prema iskustvu, u modelu Velikih Pet osobina ličnosti definiran je kao intelekt. U međukulturalnim istraživanjima za ovu osobinu postoji najmanje slaganja u okviru petofaktorskog modela upravo zbog toga što se u različitim kulturalnim kontekstima može različito definirati (Larsen i Buss, 2008), stoga su brojni istraživači u zadnjih nekoliko godina svoj interes usmjerili upravo na taj faktor.

Costa i McCrae (1995) su razvili instrument za mjerenje petofaktorske strukture – NEO-PI-R – koji se sastoji od 240 čestica. Ovim upitnikom dobiva se pet osobina ličnosti, a svaku osobinu opisuje šest faceta. Ekvivalentno tome, Goldberg i suradnici (2006) sastavili su IPIP-300 (InternationalPersonalityItemPool), mjeru od 300 čestica kojima se dobiva ista faktorska struktura, ali su nazivi faceta ponešto drugačiji. Ovaj upitnik dostupan je na internetskoj stranici www.ipip.ori.org te ćemo u ovom istraživanju koristiti nazive upravo tih faceta otvorenosti prema iskustvu. Iako faktori ličnosti bolje predviđaju ponašanje pojedinca na općenitoj razini, facete ličnosti bolje su u predviđanju nekog kriterija upravo zato što su uže i specifičnije (Costa i McCrae, 1995).

Otvorenost prema iskustvu osobina je ličnosti koja je definirana kao općenita sklonost prema umjetnosti, interesima i pustolovinama. Osobe s izraženom otvorenošću imaju razvijeniju maštu, kreativnije su i izraženijih kognitivnih sposobnosti te znatiželje (Ang i sur., 2006). S druge strane, pojedinci manje izražene otvorenosti skloniji su držati se poznatoga te preferiraju konvencionalne sadržaje (Pribolšan, 2013). Otvorenost prema iskustvu sastoji se od šest faceta, a to su mašta, umjetnički interesi, emocionalnost/osjećajnost, sklonost pustolovinama, intelekt i liberalizam.

Zweigenhaft (2008) navodi kako je od svih osobina ličnosti izmjerenih pomoću NEO-PI upitnika najveća povezanost glazbenih preferencija upravo s otvorenošću i njenim facetama. Rentfrow i Gosling (2003) su utvrdili značajne povezanosti otvorenosti i glazbenih preferencija pa je tako otvorenost pozitivno povezana s refleksivnom i kompleksnom glazbom te intenzivnom i buntovničkom, a negativno je povezana s konvencionalnom i živahnom glazbom. Energična i ritmična glazba pozitivno je povezana samo s facetom liberalizam (Rentfrow i Gosling, 2003). Istraživanje Dunna i suradnika (2011) pokazalo je pozitivnu povezanost između

otvorenosti i jazz te rock glazbe. Butković i suradnici (2010) su utvrdili negativnu povezanost otvorenosti i konvencionalnog glazbenog stila, kao i da ne postoji povezanost otvorenosti i međunarodnog ritmičnog stila. Pojedinci viši na otvorenosti češće preferiraju kompleksne glazbene stilove jer teže raznolikosti, intelektualnoj stimulaciji i estetskim doživljajima, odnosno umjetnosti (Butković i sur., 2010). Faceta umjetnički interesi pokazala se često pozitivno povezanom s kompleksnim glazbenim stilom (jazz, opera, klasična glazba; Brown, 2012).

Među domaćim istraživanjima svakako je važno istaknuti ono Štoković (2013), u kojem je otvorenost prema iskustvu mjerena i na razini faceta, za razliku od većine ostalih istraživača koji su se zadržali na razini osobine. U tom su istraživanju sve facete otvorenosti pozitivno povezane s međunarodnom refleksivnom glazbom, a najviše je povezana faceta umjetnički interesi. S međunarodnim intenzivnim stilom pozitivno su povezane sve facete otvorenosti osim emocionalnosti, a najviše su povezanosti kod faceta liberalizam i intelekt. S međunarodnim ritmičnim stilom negativno je povezana faceta intelekt, ali samo na ženskom dijelu uzorka, dok kod muškaraca facete otvorenosti nisu povezane s preferencijama ovog glazbenog stila. Što se tiče regionalnih glazbenih stilova, s konvencionalnim stilom negativno su povezane sve facete osim emocionalnosti i avanturizma, a s refleksivnim stilom pozitivno je povezana samo faceta umjetnički interesi. Ovi rezultati u skladu su i s nekim prethodnim istraživanjima, stoga je važno dodatno istražiti povezanost otvorenosti na razini faceta i različito kategoriziranih glazbenih stilova.

Kulturna inteligencija – CQ

Kulturna inteligencija od značajnog je interesa među brojnim istraživačima u različitim znanstvenim područjima (Ott i Michailova, 2018). Definira se kao sposobnost osobe u prilagodbi novim kulturalnim situacijama, a utemeljitelji ovog konstrukta su Earley i Ang (2003). Kulturna inteligencija objašnjava individualne razlike u snalaženju u kulturalno različitim situacijama (Huff i sur., 2014). Osobe s izraženom kulturnom inteligencijom svjesno očekuju da će se dogoditi nerazumijevanje u drugim kulturama, no odgađaju bilo kakvu prosudbu sve dok u potpunosti ne razumiju kontekst i situaciju (Brislin i sur., 2006, prema Ott i Michailova, 2018).

Kulturna inteligencija multidimenzionalni je konstrukt koji su Earley i Ang (2003) konceptualizirali pomoću tri, odnosno četiri aspekta: kognitivnog (u sklopu kojeg je i metakognitivni), motivacijskog i bihevioralnog. Autori su kasnije odvojili metakognitivnu od kognitivne kulturne inteligencije pa se od tada na njih gleda kao na odvojene aspekte (Ang i sur., 2006). Metakognitivna kulturna inteligencija odnosi se na kognitivne procese koje osoba koristi prilikom razumijevanja kulturalnog znanja. To je osviještenost pojedinca u interakciji s ljudima iz drugih kultura, a uključuje kognitivne strategije za razvoj strategija prilagodbe kulturalnom kontekstu (Ng i Earley, 2006, prema Huff i sur., 2014). Osobe s izraženim ovim aspektom su svjesne kulturalnih različitosti, uspješne su u učenju o drugim kulturama te znaju kako se ponašati u različitim socijalnim situacijama (Huff i sur., 2014). Kognitivni aspekt kulturne inteligencije odnosi se na znanje osobe o normama i običajima u stranim državama te o nekim osnovnim pravilima poput zakona, ekonomije, pravila jezika, neverbalne komunikacije i religija (Huff i sur., 2014). Motivacijski aspekt odnosi se na nagon osobe za učenjem o drugim kulturama te načinu funkcioniranja u njima. To je zapravo intrinzična motivacija i procijenjena samoefikasnost pojedinca u različitim kulturalnim situacijama (Huff i sur., 2014). Osobe s izraženim motivacijskim aspektom ustraju u prilagodbi novoj kulturi. Zadnji aspekt, bihevioralna kulturna inteligencija, odnosi se na fleksibilnost osobe u ponašanju prema ljudima iz različitih kultura. Osobe s izraženim ovim aspektom imaju primjereno verbalno i neverbalno ponašanje u interakciji s ljudima iz drugačijih kultura (Huff i sur., 2014).

Od nekih socio-demografskih varijabli do sada su u istraživanja najčešće uključivani rod i dob sudionika. Prema rezultatima istraživanja Angove i suradnika (2006) pokazalo se da je rod značajno povezan samo s bihevioralnim aspektom, što nam govori da će muškarci postizati više rezultate na ljestvici bihevioralne kulturne inteligencije. Što se tiče dobi sudionika, njihovi rezultati pokazuju značajnu povezanost s metakognitivnim, motivacijskim i bihevioralnim aspektom kulturne inteligencije, na temelju čega zaključujemo da će stariji sudionici postizati više rezultate na ljestvicama ovih aspekata kulturne inteligencije. S druge strane, u istraživanju Huffa i suradnika (2014) nijedan aspekt nije bio statistički značajno povezan s dobi.

Istraživanja kulturne inteligencije i osobina ličnosti dosljedno pokazuju pozitivnu povezanost između aspekata kulturne inteligencije i otvorenosti prema

iskustvu. U istraživanju Angove i suradnika (2006) utvrđena je pozitivna povezanost sva četiri aspekta i otvorenosti prema iskustvu. Istraživanje Shua i suradnika (2017) pokazalo je da su sva četiri aspekta kulturne inteligencije povezana s otvorenošću, bez obzira na to što su koristili HEXACO model ličnosti (Lee i Ashton, 2004, prema Shu i sur., 2017). Dosadašnja istraživanja pokazala su da je otvorenost prema iskustvu jedina osobina iz modela Velikih Pet koja je povezana s kognitivnim sposobnostima (Ang i sur., 2006) pa se temeljem toga pretpostavlja da će metakognitivni i kognitivni aspekt biti povezani s otvorenošću. Također, otvoreniji ljudi su općenito znatiželjni i različitih interesa, što se povezuje s motiviranošću osobe da se prilagodi novim kulturama. Usto postoje podaci da su osobe koje su otvorenije novim iskustvima i znanjima sklonije istraživanju i obogaćivanju vlastitih ponašajnih obrazaca (Ang i sur., 2006). Na temelju toga pretpostavljamo da je otvorenost povezana i s motivacijskim i bihevioralnim aspektom kulturne inteligencije.

Kulturna inteligencija pokazala se dobrim prediktorom međukulturalne prilagodbe (na primjer u prilagodbi studenata na međunarodnim studentskim razmjenama), zadovoljstva životom, dobrobiti, postignuća i učinka te mnogih drugih konstrukata koji su predmet interesa brojnih istraživača (Ott i Michailova, 2018). Međutim, malo je istraživanja koja su se bavila proučavanjem kulturne inteligencije i glazbe općenito. Prema Akuno (2016), znanje o kulturnoj inteligenciji važno je u objašnjavanju umjetničkih pojmova i znanja kako bismo što bolje razumjeli različite kulturne fenomene koji obilježavaju glazbenu umjetnost. Kulturna inteligencija ima važnu ulogu u učenju glazbe iz drugih kultura, a značajna je i prilikom izvođenja glazbe te u glazbenom obrazovanju (Akuno, 2016). Budući da se još uvijek ne zna mnogo o međusobnom odnosu kulturne inteligencije i glazbenih preferencija, zanimalo nas je možemo li, i na koji način, objasniti glazbene preferencije studenata na temelju njihove kulturne inteligencije i otvorenosti prema iskustvu. Također, ovim istraživanjem želimo doprinijeti spoznajama o glazbenim preferencijama na našem području te potaknuti daljnja istraživanja odnosa kulturne inteligencije i glazbenih preferencija s otvorenosti prema iskustvu te potencijalno nekim drugim konstruktima.

CILJ, PROBLEMI I HIPOTEZE ISTRAŽIVANJA

Cilj istraživanja

Cilj ovog istraživanja bio je provjeriti odnos između određenih socio-demografskih varijabli (rod, dob, važnost glazbe, razina glazbenog obrazovanja), faceta otvorenosti prema iskustvu (mašta, umjetnički interesi, sklonost pustolovinama, emocionalnost, intelekt, liberalizam), aspekata kulturne inteligencije (metakognitivni, kognitivni, motivacijski i bihevioralni) i glazbenih preferencija na studentskom uzorku. Na temelju rezultata dosadašnjih istraživanja postavili smo istraživački problem i hipotezu.

Problem i hipoteza

Problem: Ispitati doprinos socio-demografskih varijabli, faceta otvorenosti prema iskustvu i aspekata kulturne inteligencije u predviđanju preferencija različitih glazbenih stilova na uzorku studenata.

Hipoteza: Socio-demografske varijable, facete otvorenosti prema iskustvu i aspekti kulturne inteligencije statistički će značajno doprinositi objašnjenju ukupne varijance u preferencijama četiriju glazbenih stilova na uzorku studenata. Značajni pojedinačni pozitivni prediktori bit će svi aspekti kulturne inteligencije, faceta umjetnički interesi te važnost glazbe i razina glazbenog obrazovanja od socio-demografskih varijabli.

METODA

Sudionici

U istraživanju je sudjelovalo 492 studenata preddiplomskih i diplomskih studija različitih fakulteta i usmjerenja. Dvoje sudionika odgovorilo je na pitanje o rodu odabirom ponuđenog odgovora „ostalo“ te su njihovi odgovori isključeni iz daljnje obrade. Jedan sudionik ima 42 godine pa smo ga isključili iz daljnjih analiza jer izrazito odstupa od preostalih sudionika. Preostalih 489 sudionika ima od 18 do 31 godinu (*M*=22,59 godina, *SD*=2,24), a njih 66,7% bilo je ženskog roda. Na prvoj godini studija je 14,7% sudionika, na drugoj 14,5%, na trećoj 25,4%, na četvrtoj 16,8%, na petoj 13,9%, na šestoj 1,2%, a studenata apsolventskih godina je 13,5%. Najveći dio sudionika, 63%, nije glazbeno obrazovano, 13,5% pohađalo je glazbeni tečaj, privatne satove glazbe i sl., 7,2% završilo je nekoliko razreda osnovne glazbene škole, 9,4% završilo je osnovnu glazbenu školu, 6,1% završilo je srednju glazbenu školu, a 0,8% završilo je glazbenu akademiju. Jedan sudionik nije dao odgovor na pitanje o dobi, ali su daljnje analize napravljene s tom jednom nedostajućom vrijednosti kako ne bismo izgubili korisne odgovore iz drugih varijabli.

Mjerni instrumenti

Sakupljene su dvije vrste *demografskih podataka* za potrebe ovog istraživanja. Općenita demografska pitanja odnosila su se na rod, dob, naziv obrazovne ustanove na kojoj student/ica studira, smjer i godinu studija te razinu glazbenog obrazovanja. Ostalim pitanjima prikupili smo informacije o količini vremena u danu provedenog slušajući glazbu, osobne važnosti glazbe te o iskustvu studentske razmjene (studenti/koji su bili na studentskoj razmjeni odgovorili su na još nekoliko pitanja o državi u kojoj su bili na razmjeni).

Otvorenost prema iskustvu mjerena je tvrdnjama iz upitnika *IPIP-300* (eng. International Personality Item Pool) kreiranoga za mjerenje sličnih konstrukata kao NEO-PI-R upitnik (Goldberg i sur., 2006). Korišten je prijevod upitnika na hrvatski jezik Jerneića i suradnika (2007). Ovim upitnikom od 300 čestica, razvijenog kao mjere petfaktorskog modela, procjenjuje se ličnost na pet dimenzija: neuroticizam, ekstraverzija, otvorenost, ugodnost i savjesnost, a svaku dimenziju opisuje šest faceta.

Za potrebe ovog istraživanja izdvojili smo 60 čestica kojima se mjeri otvorenost, a po 10 čestica objašnjava svaku od šest faceta. Facete od kojih se sastoji dimenzija otvorenosti su mašta, umjetnički interesi, emocionalnost (osjećajnost), sklonost pustolovinama, intelekt i liberalizam. Zadatak sudionika bio je procijeniti koliko se svaka tvrdnja odnosi na njega/nju na ljestvici od 1 do 5, pri čemu je 1 označavalo „Potpuno netočno“, a 5 „Potpuno točno“. Izračunate su pouzdanosti unutarnje konzistencije u ovom istraživanju: za maštu iznosi $\alpha = .88$, za umjetničke interese $\alpha = .78$, za emocionalnost $\alpha = .79$, za sklonost pustolovinama $\alpha = .82$, za intelekt $\alpha = .82$, za liberalizam $\alpha = .74$.

Glazbene preferencije izmjerene su revidiranom verzijom *STOMP ljestvice (Short Test of Music Preferences scale;* Rentfrow i Gosling, 2003). Ova ljestvica sastoji se od naziva 23 glazbena žanra (Alternativna glazba, Bluegrass [izbačen iz ovog istraživanja], Blues, Klasična glazba, Country, Dance/elektronika, Folk, Funk, Gospel, Heavy Metal, Strana glazba izvan engleskog govornog područja, Jazz, New Age, Starija pop i rock glazba [od sredine '50-ih do '80-ih godina], Opera, Pop, Punk, Rap/Hip-hop, Reggae, Duhovna glazba, Rock, Soul/R&B i Filmska glazba), a zadatak sudionika bio je da procijene u kojoj mjeri im se sviđa pojedini žanr na ljestvici od 1 do 7, pri čemu je 1 označavalo „Uopće mi se ne sviđa“, a 7 „Jako mi se sviđa“. Za svaki žanr postojala je mogućnost odabira ponuđenog odgovora „Ne poznajem navedeni žanr“ pa zbog toga u pojedinim žanrovima kod nekih sudionika postoji određeni broj nedostajućih (*missing*) vrijednosti.

U ovom istraživanju odlučili smo podijeliti ispitane žanrove u četiri glazbena stila na temelju dosadašnjih kategorizacija u kombinaciji s ovdje dobivenim interkorelacijama među žanrovima. U intenzivni glazbeni stil grupirali smo alternativnu, heavy metal, punk i rock glazbu, po uzoru na istraživanje Žauhar i Levak (2020). Do sada se pokazalo da se alternativna, heavy metal i rock glazba u pravilu uvijek grupiraju u isti faktor (Dunn i sur., 2011). To su u svojem istraživanju potvrdili i Vella i Mills (2017), a Delsing i suradnici (2008) grupirali su heavy metal/hardrock, punk/hardcore/grunge, gothic i rock glazbu u jedan faktor. Na temelju energičnog i ritmičnog glazbenog stila Rentfrowa i Goslinga (2003), koji sadrži rap/hip-hop, soul/funk i elektronsku/dance glazbu, te suvremenog glazbenog stila iz istraživanja Žauhar i Levak (2020), gdje se reggae grupirao s rapom, funkom i elektroničkom

glazbom, formirali smo ritmično-plesni glazbeni stil koji čine funk, soul/R'n'B, rap/hip-hop i reggae glazba. Jasno je kako bismo klasičnu glazbu i operu svakako grupirali u isti faktor, a dodavši jazz i filmsku glazbu dobili smo kompleksni glazbeni stil. Klasičnu glazbu i jazz grupirali su i Rentfrow i Gosling (2003) u svojem istraživanju. Prema Popović (2006), filmska glazba najčešće se isključuje iz istraživanja jer je ona zapravo kombinacija više žanrova, međutim mi smo odlučili filmsku glazbu ostaviti u istraživanju jer čini dobru kombinaciju s preostala tri žanra u kompleksnom stilu. Konvencionalni glazbeni stil, u koji smo svrstali country, staru pop i rock glazbu, duhovnu i blues, formirali smo na temelju faktora Rentfrowa i Goslinga (2003) koji uključuje country, pop, religioznu i filmsku glazbu. Iako postoje brojne sličnosti kao i brojne razlike u grupaciji glazbenih žanrova u dosadašnjim istraživanjima, i mi smo u ovom istraživanju formirali nove, malo drugačije kombinacije s relativno sličnim nazivima glazbenih stilova u usporedbi s dosadašnjima.

S obzirom na naše odluke o kategorizaciji žanrova u četiri glazbena stila, izbacili smo Dance/elektroniku, Folk, Gospel, Stranu glazbu izvan engleskog govornog područja, New Age i Pop zbog velikog broja odgovora „Ne poznajem glazbeni žanr“ za određene stilove. Izračunate su pouzdanosti tipa unutarnje konzistencije i one iznose $\alpha = .78$ za intenzivni stil, $\alpha = .66$ za ritmično-plesni stil, $\alpha = .61$ za kompleksni i $\alpha = .52$ za konvencionalni stil. Langmeyer i suradnici (2012) dobili su slične pouzdanosti koje redom iznose $\alpha = .67$ za intenzivni stil (alternativna glazba, rock, heavy metal), $\alpha = .51$ za ritmično-plesni stil (soul/R'n'B, rap/hip-hop, elektronska glazba), $\alpha = .71$ za kompleksni (blues, jazz, klasična glazba) i $\alpha = .54$ za konvencionalni stil (pop, filmska glazba, popularna njemačka glazba, moderna njemačka glazba). Reić Ercegovac i Dobrota (2011) u svom istraživanju također su dobile pouzdanosti slične našima, a redom iznose $\alpha = .64$ za instrumentalno-refleksivni stil (elektronska glazba, blues, jazz), $\alpha = .61$ za ritmično-plesni stil (pop, hip-hop, funk), $\alpha = .60$ za kompleksni (alternativna glazba, klasična glazba, heavy metal) i $\alpha = .61$ za konvencionalni stil (folk, soul, religijska glazba, rock).

Aspekti kulturne inteligencije izmjereni su *CQS ljestvicom* (eng. *The Cultural Intelligence Scale*; Van Dyne i sur., 2008). Ova ljestvica se sastoji od 20 pozitivno usmjerenih tvrdnji, a zadatak sudionika bio je da za svaku tvrdnju procijene koliko dobro opisuje njihove sposobnosti na skali od 1 do 7, pri čemu je 1 označavalo „Uopće

se ne slažem“, a 7 „U potpunosti se slažem“. Razvrstavanjem ovih 20 tvrdnji dobivamo 4 aspekta kulturne inteligencije: metakognitivni (4 tvrdnje), kognitivni (6 tvrdnji), motivacijski (5 tvrdnji) i bihevioralni (5 tvrdnji). Pouzdanosti tipa unutarnje konzistencije u ovom istraživanju iznose α = .80 za metakognitivni aspekt, α = .80 za kognitivni, α = .80 za motivacijski i α = .81 za bihevioralni aspekt. U istraživanju Angove i suradnika (2006) pouzdanosti tipa unutarnje konzistencije iznose α = .76 za metakognitivni aspekt, α = .84 za kognitivni, α = .76 za motivacijski i α = .83 za bihevioralni aspekt.

Postupak

Prikupljanje podataka provodilo se u svibnju 2021. godine putem online upitnika koji je konstruiran na platformi Google obrasci, a trajalo je 10 dana. Upitnik je podijeljen u nekoliko desetaka studentskih grupa na društvenoj mreži Facebook. Istraživanje je bilo namijenjeno samo studentima, što je bilo navedeno u svakoj objavi. Upitnik se sastojao od početne upute u kojoj je naveden cilj istraživanja. Ovdje treba spomenuti da je kulturna inteligencija u cijelom upitniku opisana kao *vještina snalaženja u kulturalno različitim situacijama,* kako bi sudionicima bilo jasnije što se zapravo ispituje. Vrijeme potrebno za ispunjavanje upitnika procijenjeno je na 15 minuta. Objašnjeno je kako je sudjelovanje u istraživanju anonimno, da će se rezultati obrađivati isključivo na grupnoj razini u znanstveno-istraživačke svrhe te da u bilo kojem trenutku imaju mogućnost odustati od ispunjavanja upitnika. Sudionici su dali svoj pristanak na sudjelovanje u istraživanju daljnjim ispunjavanjem upitnika.

REZULTATI

Prikupljeni podaci analizirani su pomoću računalnog programa IBM SPSS Statistics, verzija 23. Prije glavnih analiza napravljeni su skalni rezultati pojedinih varijabli – faceta otvorenosti prema iskustvu, aspekata kulturne inteligencije i glazbenih stilova – a ti rezultati su, konačno, iskazani kao vrijednost u rasponu u kojem su se mogli dati odgovori temeljem izračuna aritmetičke sredine kompozitne mjere.

Od svih prikupljenih socio-demografskih podataka, u analizu smo uključili i kontrolirali utjecaj roda, dobi, osobne važnosti glazbe te razine glazbenog obrazovanja jer su se te varijable pokazale najčešćim značajnim pojedinačnim prediktorima glazbenih preferencija u dosadašnjim istraživanjima.

Preliminarne analize

Prvi korak u statističkoj obradi bio je provesti deskriptivnu analizu prikupljenih i uređenih podataka. Podaci o aritmetičkim sredinama, standardnim devijacijama, rasponima rezultata te indeksa asimetričnosti i spljoštenosti distribucija navedeni su u tablici 1.

Na temelju tablice 1 možemo zaključiti da je glazba, u prosjeku, jako važna u životima naših sudionika (M = 4.39). U prosjeku su postigli malo više rezultate od prosječne vrijednosti skale na svim facetama otvorenosti, i to najviše na umjetničkim interesima, zatim na mašti, emocionalnosti, intelektu, sklonosti pustolovinama i liberalizmu kod kojeg je prosječan rezultat gotovo u prosječnoj vrijednosti skale.

Prosječno postižu i nešto više rezultate na aspektima kulturne inteligencije od prosječne vrijednosti skale, redom na motivacijskom, metakognitivnom, bihevioralnom i kognitivnom aspektu. Primjećujemo da sudionici u prosjeku slično preferiraju sva četiri glazbena stila, s procjenama koje su u rasponu od 4.48 za konvencionalni stil do 4.71 za ritmično-plesni stil.

Sljedeći korak je bila provjera normaliteta distribucija pojedinih varijabli, što je uvjet za provođenje parametrijskih statističkih metoda. Kline (2005) je utvrdio metodu testiranja normalnosti distribucije na temelju njezine simetričnosti i ispupčenosti.

Tablica 1

Deskriptivni podaci (N=489)

	M	*SD*	Raspon	A	S
Važnost glazbe	4.39	.75	1-5	-1.16	1.10
Mašta	4.01	.62	1.30-5.00	-.62	.59
Umj. interesi	4.22	.52	2.40-5.00	-.79	.23
Emocionalnost	3.96	.56	1.80-5.00	-.68	.80
Sklon. pustolov.	3.47	.59	1.70-4.90	-.13	-.22
Intelekt	3.86	.57	2.10-5.00	-.42	-.28
Liberalizam	3.06	.53	1.40-4.40	-.39	.05
Metakognitivna CQ	5.02	1.09	1.00-7.00	-.45	.42
Kognitivna CQ	4.25	1.01	1.33-7.00	-.13	-.25
Motivacijska CQ	5.21	1.01	1.40-7.00	-.41	.07
Bihevioralna CQ	4.63	1.18	1.00-7.00	-.45	.33
Intenzivni stil	4.67	1.29	1.00-7.00	-.40	-.45
Ritmično-plesni stil	4.71	1.09	1.00-7.00	-.51	.42
Kompleksni stil	4.70	1.05	1.75-7.00	-.20	-.28
Konvencionalni stil	4.48	1.02	1.25-7.00	-.34	-.10

Legenda: *M* = aritmetička sredina, *SD* = standardna devijacija, A = indeks asimetričnosti; S = indeks spljoštenosti, CQ = kulturna inteligencija

Vrijednosti koje označavaju značajnu asimetričnost distribucija veće su od +/-3.00, a one koje označavaju značajnu spljoštenost distribucija veće su od +/-10.00. Iz podataka u tablici 1 vidimo da nijedan indeks asimetričnosti ne prelazi vrijednost +/-3.00, kao što nijedan indeks spljoštenosti ne prelazi vrijednost +/-10.00. Na temelju ovih podataka ustanovili smo da se distribucije ne razlikuju značajno od normalne, stoga smo proveli parametrijske statističke metode kako bismo odgovorili na ranije postavljeni problem ovog istraživanja.

Korelacije i regresijske analize podataka

Testirali smo povezanosti između socio-demografskih varijabli, faceta otvorenosti, aspekata kulturne inteligencije i preferencija glazbenih stilova pomoću Pearsonovog koeficijenta korelacije (tablica 2). U svim tabličnim prikazima u ovom odjeljku označili smo i interpretirali kao značajne samo one koeficijente koji su statistički značajni uz 1% rizika zbog zadovoljavajuće veličine uzorka te kako bismo bili sigurniji da smo dobili ispravne nalaze.

Što se tiče varijable roda, iz tablice 2 možemo vidjeti da je ženama glazba važnija u životu, one imaju izraženiju maštu, umjetničke interese, a manje izraženi intelekt od muškaraca. Od aspekata kulturne inteligencije samo je bihevioralni aspekt povezan s rodom i više rezultate postižu žene. Rod nije u značajnoj korelaciji ni s jednim od glazbenih stilova. Što se tiče dobi, ova varijabla nije povezana ni s jednom uključenom varijablom. Osobna važnost glazbe značajno je pozitivno povezana sa svim facetama otvorenosti prema iskustvu, aspektima kulturne inteligencije osim kognitivnog te sa svim glazbenim stilovima osim konvencionalnog. Dakle, što je sudionicima glazba važnija to će biti otvoreniji prema iskustvu, postizat će više rezultate na kognitivnom, metakognitivnom i motivacijskom aspektu kulturne inteligencije te će izražavati više preferencije za kompleksni, ritmično-plesni te intenzivni stil. Sudionici više razine glazbenog obrazovanja imat će više umjetničke interese, a od glazbenih stilova preferirat će kompleksni i konvencionalni stil.

Također, sve facete otvorenosti prema iskustvu pozitivno su povezane sa svim glazbenim stilovima, jedino facete mašta i emocionalnost ne koreliraju s intenzivnim i plesno-ritmičnim stilom. Što se tiče aspekata kulturne inteligencije, motivacijski i bihevioralni aspekt pozitivno su povezani s preferencijama za intenzivni glazbeni stil, motivacijski aspekt pozitivno je povezan s ritmično-plesnim, sva četiri aspekta u pozitivnoj su korelaciji s kompleksnim glazbenim stilom, a kognitivni i motivacijski pozitivno su povezani s konvencionalnim stilom.

Tablica 2

Pearsonovi koeficijenti korelacija (N = 489)

	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.
1. Rod	1	-.09	**.17***	.06	.09	**.32***	**.26***	.00	**-.13***	.09	.05	.00	.01	**.16***	.04	.00	-.02	.00
2. Dob		1	-.03	-.05	-.06	.00	-.04	.03	.10	.09	.07	.10	.04	.01	-.02	-.04	.06	.04
3. Važnost glazbe			1	**.18***	**.23***	**.42***	**.26***	**.14***	**.16***	**.20***	**.13***	.06	**.15***	**.16***	**.21***	**.19***	**.16***	.12
4. Razina glazb. obrazov.				1	.00	**.11***	.00	.06	.07	.08	.03	-.00	.07	.01	-.03	.01	**.30***	**.13***
5. Mašta					1	**.44***	**.43***	**.24***	**.32***	**.15***	**.17***	**.19***	**.23***	**.15***	.11	.05	**.20***	**.09**
6. Umj. interesi						1	**.51***	**.43***	**.41***	**.26***	**.29***	**.27***	**.35***	**.26***	**.27***	**.21***	**.41***	**.29***
7. Emocionalnost							1	**.22***	**.22***	**.16***	**.20***	**.13***	**.14***	**.19***	.10	.09	**.16***	**.17***
8. Sklon. pustol.								1	**.47***	**.23***	**.24***	**.20***	**.48***	**.13***	**.12***	**.23***	**.23***	**.17***
9. Intelekt									1	**.34***	**.36***	**.35***	**.42***	**.27***	**.19***	**.20***	**.28***	**.13***
10. Liberalizam										1	.09	.04	**.19***	**.13***	**.29***	**.18***	**.12***	**-.11***
11. Metakognitivna CQ											1	**.57***	**.54***	**.58***	.12	.11	**.26***	.11
12. Kognitivna CQ												1	**.42***	**.41***	.12	.07	**.23***	**.15***
13. Motivacijska CQ													1	**.41***	**.14***	**.25***	**.26***	**.18***
14. Bihevioralna CQ														1	**.13***	.09	**.17***	.11
15. Intenzivni stil															1	**.25***	**.27***	**.20***
16. Ritmično-plesni stil																1	**.25***	**.33***
17. Kompleksni stil																	1	**.45***
18. Konvencionalni stil																		1

Legenda: rod: 0 = muški, 1 = ženski, CQ = kulturna inteligencija, *p<.01

U svrhu odgovora na postavljeni problem istraživanja, proveli smo multiplu regresijsku analizu za sva četiri glazbena stila, a rezultati su prikazani u tablici 3.

Tablica 3

Predviđanje preferencija za glazbene stilove na temelju multiple regresijske analize (N = 489)

Varijable	Intenzivni (β)	Ritmično-plesni (β)	Kompleksni (β)	Konvencionalni (β)
Rod	-.05	-.03	**-.15***	-.10
Dob	-.06	-.06	.04	.05
Važnost glazbe	.11	.13	-.04	.01
Razina glazb. obrazovanja	-.09	-.04	**.27***	.11
Mašta	-.03	-.09	.03	-.07
Umj. interesi	**.20***	.08	**.40***	**.29***
Emocionalnost	-.05	-.01	-.03	.09
Sklon. pustolovinama	-.03	.08	.01	.04
Intelekt	.02	.06	.01	-.01
Liberalizam	**.24***	.08	-.01	**-.22***
Metakognitivna CQ	-.01	-.02	.10	-.07
Kognitivna CQ	.05	-.02	.05	.05
Motivacijska CQ	.01	**.17***	.01	.08
Bihevioralna CQ	.02	-.01	.01	.04
R^2	**.15***	**.12***	**.29***	**.16***
F	**5.36***	**4.14***	**13.58***	**6.13***

Legenda: Rod: 0 = muški, 1 = ženski, CQ = kulturna inteligencija, β = vrijednost standardiziranog regresijskog koeficijenta, R^2 = ukupni doprinos objašnjenoj varijanci, F = vrijednost ukupnog F-omjera, *p<.01

Prediktorske varijable objašnjavaju 15% ukupne varijance preferencija za intenzivni glazbeni stil, a samo facete umjetnički interesi i liberalizam ostvaruju značajan samostalni doprinos u objašnjenju varijance ovog glazbenog stila. Možemo zaključiti da će studenti i studentice s izraženim umjetničkim interesima i višim rezultatima na liberalizmu više preferirati intenzivni glazbeni stil. Kada govorimo o ritmično-plesnom glazbenom stilu, korištenim prediktorima objasnili smo 12% ukupne varijance, a značajan samostalni doprinos ima jedino motivacijski aspekt kulturne

inteligencije. Dakle, studenti i studentice koji ostvaruju viši rezultat na motivacijskom aspektu, više će preferirati ritmično-plesni glazbeni stil. Što se tiče kompleksnog glazbenog stila, uključenim prediktorima objašnjavamo 29% ukupne varijance ovog kriterija, a značajan samostalni doprinos imaju rod (negativno), razina glazbenog obrazovanja i umjetnički interesi. Iako rod na bivarijatnoj razini nije statistički značajno povezan s preferencijama za kompleksni stil, u regresijskoj analizi ostvaruje značajan samostalni doprinos iz čega zaključujemo da je došlo do supresor efekta. Rod je statistički značajno povezan s drugim varijablama u regresijskoj analizi od kojih svakako treba istaknuti facetu umjetnički interesi koja je također značajan samostalni prediktor. Ako pogledamo rezultate za konvencionalni glazbeni stil, možemo vidjeti da smo uključenim varijablama objasnili 16% ukupne varijance u preferencijama ovog stila, a značajan samostalni doprinos ostvarile su facete umjetnički interesi i liberalizam (negativno). Dakle, studenti i studentice koji imaju izraženije umjetničke interese i manje su liberalni više će preferirati konvencionalni glazbeni stil.

RASPRAVA

U sklopu ovog istraživanja pokušali smo ispitati odnos između otvorenosti prema iskustvu, kulturne inteligencije i glazbenih preferencija studenata. Prema našim spoznajama do sada se nije provelo istraživanje s ovom problematikom, posebice na našem području. Istraživači su do sada ispitivali povezanost otvorenosti i glazbenih preferencija različitom metodologijom i kategorizacijom stilova, kao što se istraživao i odnos otvorenosti s aspektima kulturne inteligencije. Budući da i u jednom i u drugom području još uvijek postoji prostor za nove spoznaje, a s ciljem povezivanja ovih dvaju područja interesa, provjerili smo koliko otvorenost i kulturna inteligencija objašnjavaju preferencije različitih glazbenih stilova.

Prilikom provjere naših hipoteza odlučili smo uključiti i kontrolirati rod, dob, osobnu važnost glazbe i razinu glazbenog obrazovanja sudionika. Neki autori su do sada potvrdili povezanost roda i glazbenih preferencija. Reić Ercegovac i Dobrota (2011) dobile su značajnu povezanost roda s konvencionalnim i ritmično-plesnim stilom u svojem istraživanju, također na studentskom uzorku. U našem istraživanju prilikom testiranja interkorelacija nismo dobili povezanost roda ni s jednim glazbenim stilom. Schäfer i Mehlhorn (2017) tvrde da rod nema prevelik utjecaj na glazbene preferencije, iako mladi muškarci više preferiraju energičnu i nekonvencionalnu glazbu, dok mlade žene preferiraju konvencionalnu glazbu i blage stilove poput softrocka, ali da povezanost roda i glazbenih preferencija opada s dobi. Moguće je da u našem istraživanju rod ne korelira ni s jednim glazbenim stilom djelomično zbog naše isključivo teorijske kategorizacije glazbenih žanrova. Primjerice, iako naš intenzivni glazbeni stil sadrži rock i heavy metal koje su u nekim dosadašnjim istraživanjima više preferirali muškarci (Christenson i Peterson, 1988), kod nas se taj odnos nije potvrdio. Što se tiče dobi, u našem istraživanju također ne postoji povezanost ni s jednim glazbenim stilom, iako neki autori govore kako stariji sudionici preferiraju konvencionalne glazbene stilove i klasičnu glazbu češće nego mladi (Schäfer i Mehlhorn, 2017). Moguće je da su rezultati takvi jer su podaci prikupljeni isključivo na studentskoj populaciji gdje je raspon dobi već sam po sebi smanjen, iako imamo nekoliko sudionika koji su nešto stariji od 30 godina. Ipak, neki autori predlažu da se u ovakvim istraživanjima uzme što uži raspon dobi jer neki nalazi pokazuju da postoje

određene razlike u glazbenim preferencijama među različitim dobnim skupinama (Langmeyer i sur., 2012). Ovdje je očita potreba za istraživanjem koje bi na velikom uzorku i različitim dobnim skupinama ispitalo glazbene preferencije i protumačilo postoji li nešto što je u podlozi povezanosti dobi i glazbenih preferencija. Važnost glazbe uključili smo kao kontrolnu varijablu u ovo istraživanje jer su Bonneville-Roussy i suradnici (2013, prema Schäfer i Mehlhorn, 2017) ustanovili kako je glazba u životu pojedinca najvažnija u adolescenciji i mlađoj odrasloj dobi, a u tu skupinu mladih odraslih pripadaju upravo naši sudionici. Utvrdili smo značajnu pozitivnu povezanost - što je glazba važnija studentima, to imaju više preferencije za intenzivni, ritmično-plesni i kompleksni glazbeni stil, dok s konvencionalnim stilom važnost nije u značajnoj korelaciji. Razina glazbenog obrazovanja značajno je pozitivno povezana s preferencijama kompleksnog glazbenog stila, a isto se pokazalo i za konvencionalni glazbeni stil.

U svrhu odgovora na postavljeni problem, provedene su četiri regresijske analize za sve glazbene stilove. Provedeni regresijski model s odabranim prediktorima statistički značajno objašnjava varijancu preferencija svih glazbenih stilova, iako pojedinačni značajni prediktori nisu u potpunosti u skladu s našim pretpostavkama.

Faceta umjetnički interesi pokazala se značajnim samostalnim prediktorom u objašnjenju preferencija intenzivnog, kompleksnog i konvencionalnog glazbenog stila, dok samo kod ritmično-plesnog to nije slučaj. Studenti koji pokazuju interes prema različitim tipovima umjetnosti, a tako i prema različitim glazbenim sadržajima, očito će imati izraženije preferencije za ove glazbene stilove. Štoković (2013) je u svojem istraživanju pokazala da su umjetnički interesi pozitivno povezani s alternativnim rockom koji je dio našeg intenzivnog stila, s jazz i filmskom glazbom koje su dio našeg kompleksnog stila te s country i blues glazbom koje su u našem konvencionalnom stilu. Ovdje vidimo da postoje neka preklapanja u rezultatima, iako između ova dva istraživanja postoje metodološke razlike zbog kategorizacije žanrova, korištenih mjera za samoprocjenu glazbenih preferencija te analiza prilikom provjere hipoteza.

Značajan doprinos objašnjenju varijance intenzivnog glazbenog stila ostvaruje i faceta liberalizam. Ovaj rezultat možemo povezati s istraživanjem Rentfrowa i Goslinga (2003) u kojem su utvrdili značajnu povezanost intenzivno-buntovničkog glazbenog

stila (rock, heavy metal i alternativna glazba) i političke liberalnosti na temelju samoizvještaja studenata. Alternativni rock i punk pozitivno su povezani s liberalizmom i u istraživanju Štoković (2013), a pozitivna povezanost s liberalizmom vidljiva je i na razini cijelog međunarodnog intenzivnog stila. S druge strane, liberalizam ima značajan (negativni) samostalni doprinos prilikom objašnjenja preferencija za konvencionalni glazbeni stil. Sličnu povezanost dobili su Rentfrow i Gosling (2003). U njihovom i našem istraživanju zajednički žanrovi iz konvencionalnog stila su country i religijska glazba. Ipak, kod Štoković (2013) rezultati se više razlikuju. Od svih uključenih žanrova koji pripadaju u naš konvencionalni stil, samo duhovna glazba je negativno povezana s liberalizmom, a blues je pozitivno povezan, što nije u skladu s našim očekivanjima i rezultatima. Ipak, ako pogledamo na razini cijelog glazbenog stila, i Štoković (2013) je dobila značajnu negativnu povezanost regionalnog konvencionalnog stila i liberalizma.

U objašnjenju kompleksnog glazbenog stila, osim facete umjetnički interesi značajan doprinos ima i razina glazbenog obrazovanja studenata. Moore i Johnson (2001, prema Škojo, 2019) tvrde da će glazbeno obrazovanje rezultirati razvijenijim preferencijama prema umjetnički vrjednijoj i složenijoj glazbi, što bi se svakako odnosilo na naš kompleksni glazbeni stil u kojem su klasična glazba, opera i jazz složeni glazbeni žanrovi, a filmska glazba je sama po sebi složena upravo zbog širokog područja glazbe koje obuhvaća. Ovaj nalaz smo potvrdili, stoga zaključujemo da će studenti viših razina glazbenog obrazovanja imati više preferencije za kompleksni glazbeni stil. U objašnjenju ovog glazbenog stila značajan samostalni doprinos ima i rod. Prilikom testiranja interkorelacija, rod nije bio povezan ni s jednim glazbenim stilom, stoga pretpostavljamo da je ovdje došlo do supresor efekta preko facete umjetnički interesi koja je povezana i s rodom i preferencijama kompleksnog stila pa rod postaje značajan prediktor u regresijskoj analizi.

Pokazalo se da je značajan samostalni prediktor ritmično-plesnog glazbenog stila samo motivacijski aspekt kulturne inteligencije. Ovo je vrlo zanimljiv podatak jer do sada nije dokazan sličan odnos kulturne inteligencije i glazbenih preferencija, pri čemu je jedino ovaj aspekt potvrđen kao samostalni prediktor u regresijskoj analizi. Od svih aspekata kulturne inteligencije, motivacijski aspekt ima najviše vrijednosti značajnih korelacija sa svim facetama otvorenosti, a ako usto znamo da što su ljudi otvoreniji novim iskustvima to će imati više preferencije za ritmično-plesni glazbeni stil

(Langmeyer i sur., 2012), ovakav nalaz nije neočekivan. U ovaj glazbeni stil svrstani su plesni žanrovi kao što su hip-hop i R'n'B. Budući da su pojedinci s višim rezultatima na motivacijskom aspektu ujedno motiviraniji za nova iskustva te češće traže priliku za interakcijom s ljudima iz različitih kultura, na interakciju možemo gledati i kroz ples. U današnje vrijeme mladi često izlaze u klubove gdje se reproducira upravo ovakva glazba. Najveći glazbeni hitovi trenutno su ovih žanrova te pretpostavljamo da će mladi upoznavati druge kroz odlaske na mjesta gdje se puštaju ovakve skladbe. Ako se pojedinci bave plesom u slobodno vrijeme ili odlaze na različita plesna natjecanja, može se pretpostaviti da će kroz ples izraziti svoju energiju i motivaciju te ući u interakciju s drugom skupinom plesača. Jedno objašnjenje ovog odnosa može se povezati i s odnosom facete sklonosti pustolovinama i motivacijskim aspektom. Ove dvije varijable su u relativno visokoj međusobnoj korelaciji (.48, $p<.01$), a ta povezanost se može vidjeti i u njihovim definicijama. Osobe izražene sklonosti pustolovinama preferiraju različitosti i zanimaju ih mnoge nove stvari, dok osobe izražene motivacijske kulturne inteligencije imaju izraženiju intrinzičnu motivaciju za učenjem o drugim kulturama te načinu funkcioniranja u njima. Ott i Michailova (2018) su opisale ovaj aspekt kao unutarnji nagon za korištenjem kulturalnog znanja u interakciji kad je osoba u novom okruženju te kao želju za ponašanjem na način primjeren toj kulturi. Zaključujemo da je težnja za novim iskustvima svakako jedna od karakteristika osoba koje preferiraju ritmično-plesni glazbeni stil. Međutim, obzirom na nedostatak istraživanja s ovom tematikom, valjalo bi istražiti je li motivacijski aspekt jedini koji doprinosi glazbenim preferencijama te što je sve u podlozi ovog odnosa.

Iako do sada nije istraživan odnos otvorenosti prema iskustvu, kulturne inteligencije i glazbenih preferencija, utvrdili smo da postoje određene povezanosti ovih varijabli te da kulturna inteligencija, odnosno motivacijski aspekt kulturne inteligencije, ima značajan doprinos u objašnjenju preferencija glazbenih stilova kod studenata (posebno ritmično-plesnog glazbenog stila). U budućim istraživanjima moglo bi se ispitati kakav je njihov uzajaman odnos ako se koriste različite kategorizacije glazbenih stilova ili, na primjer, ispitivanje glazbenih preferencija preslušavanjem glazbenih zapisa.

Ograničenja

Provedeno istraživanje ima nekoliko metodoloških ograničenja koja treba imati na umu prilikom interpretacije i generalizacije dobivenih rezultata.

Jedno ograničenje odnosi se na način prikupljanja podataka. Budući da smo podatke prikupljali online anketom, nismo mogli svim sudionicima osigurati jednake uvjete u kojima su ispunjavali upitnike. S obzirom na to, postoji mogućnost da neki dodatni faktori utječu na dobivene rezultate. Također, budući da smo ovaj online upitnik dijelili na društvenim mrežama u onim studentskim grupama kojima smo imali pristup, naš uzorak je prigodan i nije reprezentativan pa smo ograničeni u generalizaciji dobivenih rezultata na cijelu studentsku populaciju. Što se tiče metode kojom smo prikupili podatke, treba napomenuti da su sudionici svoje odgovore davali na temelju samoprocjena, odnosno metodom samoizvještavanja. Ovo je ograničavajuće jer ljudi imaju potrebu davati socijalno poželjne odgovore umjesto onih koji bi ih opisali onakvima kakvi zaista jesu. Važno je imati na umu kako je ovo istraživanje korelacijskog tipa pa zbog toga nemamo nikakav uvid koje bi od uključenih varijabli mogle biti uzroci, a koje posljedice u ispitanim odnosima.

Svakako treba obratiti pozornost na nedostajuće vrijednosti u rezultatima glazbenih preferencija s obzirom da su sudionici imali mogućnost odgovora „Ne poznajem navedeni žanr“ pri procjenjivanju svakog glazbenog žanra. Postavlja se pitanje koliko bi nedostajućih vrijednosti bilo prihvatljivo za svaki žanr kako bismo i dalje dobili pouzdane rezultate glazbenih preferencija. Na temelju ovoga važno je u budućim istraživanjima detaljnije ispitati i poznavanje samih glazbenih žanrova kako bi se dobili potpuniji rezultati. Također, u ovom istraživanju ispitivali smo glazbene preferencije procjenom naziva glazbenog žanra, stoga bi bilo korisno ispitati ovaj problem i metodom preslušavanja glazbenih zapisa kako bi se postigla što bolja reprezentativnost svakog glazbenog žanra jer uvijek postoji mogućnost da na sami naziv žanra sudionici ne daju najprecizniju procjenu sviđanja. S obzirom da su neke mjere za ispitivanje glazbenih preferencija malo zastarjele po uključenim žanrovima, svakako bi trebalo uključiti i moderne glazbene stilove jer velik broj ljudi sluša upravo onu glazbu koja je u tom vremenu popularna.

ZAKLJUČAK

Cilj ovog istraživanja bio je ispitati odnos između otvorenosti prema iskustvu, kulturne inteligencije i glazbenih preferencija studenata budući da istraživanje ove tematike do sada nije provedeno. Postavljena hipoteza djelomično je potvrđena. Socio-demografske varijable, facete otvorenosti prema iskustvu i aspekti kulturne inteligencije značajno doprinose objašnjenju preferencija intenzivnog, ritmično-plesnog, kompleksnog i konvencionalnog glazbenog stila. Faceta umjetnički interesi ima značajan samostalan doprinos u objašnjenju preferencija za intenzivni, kompleksni i konvencionalni stil. Osim toga, faceta liberalizam značajno objašnjava intenzivni stil, rod (negativno) i razina glazbenog obrazovanja značajno objašnjavaju kompleksni stil, a faceta liberalizam (negativno) značajno objašnjava konvencionalni stil. U objašnjenju preferencija ritmično-plesnog glazbenog stila značajan samostalan doprinos ima jedino motivacijski aspekt kulturne inteligencije. S obzirom na to da hipoteze nisu u potpunosti potvrđene, potrebno je dodatno istražiti odnos ovih psihologijskih konstrukata, posebice zbog značajnosti glazbe te njene uloge u društvu.

LITERATURA

Akuno, E. A. (2016). Cultural Intelligence in Facilitating Musical Arts Experiences at the Kenya Music Festival. U: Forrest, D. i Godwin, L. (Ur.) *Proceedings of the International Society for Music Education (ISME) 32nd World Conference on Music Education*, (str. 8–13). International Society for Music Education (ISME).

Ang, S., Van Dyne, L. i Koh, C. (2006). Personality Correlates of the Four-Factor Model of Cultural Intelligence. *Group Organization Management*, *31*(1), 100-123. doi: 10.1177/1059601105275267

Brown, R. A. (2012). Music preferences and personality among Japanese university students. *International Journal of Psychology, 47*(4), 259-268. doi: 10.1080/00207594.2011.631544

Butković, A., Vukasović, T. i Bratko, D. (Ur.) (2010). Ličnost i glazbene preferencije. *XX. Ljetna psihologijska škola*. Zagreb: FF press.

Christenson, P. G. i Peterson, J. (1988). Genre and gender in the structure of music preferences. *Communication Research, 15*, 282-301. doi: 10.1177/009365088015003004

Costa, P. T. i McCrae, R. R. (1987). Validation of the Five-factor model of personality across instruments and observers. *Journal of Personality and Social Psychology*, *52*, 81-90. doi: 10.1037/0022-3514.52.1.81

Costa, P. T., Jr. i McCrae, R. (1995). Domains and facets: hierarchical personality assessment using the revised NEO Personality Inventory. *Journal of Personality Assessment, 64*(1), 21-50. doi: 10.1207/s15327752jpa6401_2

Delsing, M. J. M. H., ter Bogt, T. F. M., Engels, R. C. M. E. i Meeus, W. H. J. (2008). Adolescents' music preferences and personality characteristics. *European Journal of Personality, 22*, 109-130. doi: 10.1002/per.665

Dunn, P. G., de Ruyter, B. i Bouwhuis, D. G. (2011). Toward a better understanding of the relation between music preference, listening behavior, and personality. *Psychology of Music, 40*, 411-428. doi:10.1177/0305735610388897

Earley, P. C. i Ang, S. (2003). *Cultural Intelligence: Individual interactions across cultures.* Stanford CA: Stanford University Press.

George, D., Stickle, K., Rachid, F. i Wopnford, A. (2007). The association between types of music enjoyed and cognitive, behavioral, and personality factors of those who listen. *Psychomusicology, 19*(2), 32–56. doi: 10.1037/h0094035

Goldberg, L. R., Johnson, J. A., Eber, H. W., Hogan, R., Ashton, M. C., Cloninger, C. R. i Gough, H. G. (2006). The international personality item pool and the future of public-domain personality measures. *Journal of Research in Personality, 40*, 84-96. doi: 10.1016/j.jrp.2005.08.007

Huff, K. C., Song, P. i Gresch, E. B. (2014). Cultural intelligence, personality, and cross-cultural adjustment: A study of expatriates in Japan. *International Journal of Intercultural Relations, 38*, 151-157. doi: 10.1016/j.ijintrel.2013.08.005

Jerneić, Ž., Galić, Z. i Parmač, M. (2007). Prijevod i adaptacija upitnika International Personality Item Pool – IPIP-300. Odsjek za psihologiju, Filozofski fakultet u Zagrebu.

Juzbašić, M. i Vukasović Hlupić, T. (2015). Osobine ličnosti i motivi za volontiranje. *Psihologijske teme, 24*(2), 279-304.

Kline, R. B. (2005). *Principles and practice of structural equation modeling*. Guilford publications.

Lamont, A. i Greasley, A. (2009). Musical preferences. U: S. Hallam, I. Cross i M. Thaut (Ur.), *The Oxford Handbook of Music Psychology* (str. 160-168). Oxford: Oxford University Press.

Langmeyer, A., Guglhor-Rödan, A. i Tarnai, C. (2012). What do music preferences reveal about personality? A cross-cultural replication using self ratings and ratings of music samples. *Journal of Individual Differences, 33*(2), 119–130. doi: 10.1027/1614-0001/a000082

Larsen, R. J. i Buss, D. M. (2008). *Psihologija ličnosti*. Jastrebarsko: Naklada Slap.

Lončar, E. (2013). *Povezanost ekstraverzije s glazbenim preferencijama*. [Neobjavljeni diplomski rad]. Odsjek za psihologiju Filozofskog fakulteta u Zagrebu.

Ott, D. i Michailova, S. (2018). Cultural Intelligence: A Review and New Research Avenues. *International Journal of Management Reviews, 20*, 99-119. doi: 10.1111/ijmr.12118

Pervin, L. A., Cervone, D. i John, O. P. (2008). *Psihologija ličnosti: teorije i istraživanja*. Zagreb: Školska knjiga.

Popović, A. (2006). *Ličnost i glazbene preferencije*. [Neobjavljeni diplomski rad]. Odsjek za psihologiju Filozofskog fakulteta u Zagrebu.

Pribolšan, M. (2013). *Povezanost osobina ličnosti, preuzimanja rizika na bihevioralnom zadatku i rizičnih ponašanja*. [Neobjavljeni diplomski rad]. Odsjek za psihologiju Filozofskog fakulteta u Zagrebu.

Rentfrow, P. J., Goldberg, L. R. i Levitin, D. J. (2011). The structure of musical preferences: A five-factor model. *Journal of Personality and Social Psychology, 100*(6), 1139-1157. doi: 10.1037/a0022406

Rentfrow, P. J. i Gosling, S. D. (2003). The Do Re Mi's of Everydav Life: The Structure & Personality Correlates of Music Preferences. *Journal of Personality and Social Psychology, 84*(6), 1236-1256. doi: 10.1037/0022-3514.84.6.1236

Reić Ercegovac, I. i Dobrota, S. (2011). Povezanost između glazbenih preferencija, sociodemografskih značajki i osobina ličnosti iz petfaktorskoga modela. *Psihologijske teme, 20*(1), 47-66.

Schäfer, T. i Mehlhorn, C. (2017). Can personality traits predict musical style preferences? A meta-analysis. *Personality and Individual Differences, 116*, 265-273. doi: 10.1016/j.paid.2017.04.061

Shu, F., McAbee, S. T. i Ayman, R. (2017). The HEXACO personality traits, cultural intelligence and international student adjustment. *Personality and Individual Differences, 106*, 21-25. doi: 10.1016/j.paid.2016.10.024

Sloboda, J. A., Lamont, A. M. i Greasley, A. E. (2009). Choosing to hear music: Motivation, process, and effect. U: S. Hallam, I. Cross i M. Thaut (Ur.), *The Oxford handbook of music psychology* (str. 431-440). Oxford: Oxford University Press.

Škojo, T. (2019). Odnos glazbenih preferencija srednjoškolaca, glazbenog obrazovanja i sociodemografskih varijabli. *Metodički izgledi, 26*(2), 33–58.

Štoković, A. (2013). *Otvorenost za iskustva i glazbene preferencije.* [Neobjavljeni diplomski rad]. Odsjek za psihologiju Filozofskog fakulteta u Zagrebu.

Van Dyne, L., Ang, S. i Koh, C. (2008). Development and Validation of the CQS: The Cultural Intelligence Scale. U: S. Ang i L. Van Dyne (Ur.), *Handbook of cultural intelligence: Theory, measurement, and applications* (str. 16-38). New York: M. E. Sharpe.

Vella, E. J. i Mills, G. (2017). Personality, uses of music, and music preference: The influence of openness to experience and extraversion. *Psychology of Music. 45*(3), 338–354. doi: 10.1177/0305735616658957

Zweigenhaft, R. L. (2008). A do re mi encore: A closer look at the personality correlates of music preferences. *Journal of Individual Differences, 29*(1), 45–55. doi: 10.1027/1614-0001.29.1.45

Žauhar, V. i Levak, N. (2020). Glazbene preferencije prema modelu MUSIC: Povezanost s motivima slušanja glazbe i crtama ličnosti. *Psihologijske teme, 29*(2), 311-333.